

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร
สถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

The Needs for Developing Creative Leadership of Private School
Administration under Vocational Education Khon Kaen

ศรัญญา แยมะมัง¹ และวิเชียร รุ้ยนียง²

Saranya Yamkamang¹ and Wichian Rooyuenyong²

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อีเมล: saranya270225@gmail.com

วันที่รับบทความ(Received) วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)
4 กรกฎาคม 2565 26 กรกฎาคม 2565 30 กรกฎาคม 2565

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น
ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย สถานศึกษาเอกชนสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ จำนวน 17 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารและครูจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 219 คน โดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC 1.0 ค่าความเชื่อมั่น 0.945 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการประเมินความต้องการจำเป็น (PNI Modified)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น เรียงตามลำดับดังนี้ (1) ด้านวิสัยทัศน์ มี 6 ตัวชี้วัด (2) ด้านจินตนาการ มี 5 ตัวชี้วัด (3) ด้านความไว้วางใจ มี 3 ตัวชี้วัด (4) ด้านการแก้ปัญหา มี 1 ตัวชี้วัด และ (5) ด้านความยืดหยุ่น มี 2 ตัวชี้วัด

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน, การพัฒนา

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study current conditions and desirable conditions of the creative Leadership of Private School Administration under Vocational Education, Khon Kaen province, and 2) to explore needs for developing creative Leadership of Private School Administration under Vocational Education, Khon Kean province. The methodology used was the Descriptive Research. The sample groups were 219 administrators and teachers from the private school's administration under the office of vocational education at Khon Kean province in 17 schools by Random Sampling technique. The instruments were 5-level rating scale questionnaires with an IOC at 1.0 and Confidence at 0.945. The data were analyzed through the frequency, the percentage, the mean, standard deviation and the modified priority needs index.

The results shown; 1) The current conditions with its overall picture were at a moderate level and the desirable conditions were at its highest level. 2) Necessary needs like vision, imagination, trust, problem solving and flexibility in developing creative leadership of private school administration under vocational education at Khon Kean were shown; (1) there were 6 indicators in vision has, (2) there were 5 indicators in imagination, (3) there were 3 indicators in trust, (4) There was 1 indicator in solving problem, and (5) there were 2 indicators in flexibility.

Keywords: Creative Leadership, Private School Administrators, Development

บทนำ

ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560 – 2579 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) จึงทำให้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดเป้าหมายไว้ 5 ด้าน ด้านประกอบ 1) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างทั่วถึง 2) ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม 3) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถและเต็มตามศักยภาพ 4) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย 5) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและประเทศไทยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามแนวทางนโยบายแห่งรัฐสอดคล้องกับการพัฒนาที่แท้จริงกล่าวคือ มุ่งพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคงและยั่งยืนและในการจัดการศึกษาที่มีหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระดับใด แต่ละรูปแบบพัฒนาขึ้นจากองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนถึงการเมืองของ

ประเทศนั้นๆ และมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ในส่วนของประเทศซึ่งปัจจุบันแบ่งการศึกษาเป็นสามัญและสายอาชีพก็เช่นเดียวกับที่มีการปรับเปลี่ยนตลอดมา แต่ส่วนใหญ่จะเป็นในส่วนของโครงสร้างการบริหาร ทำให้เกิดข้อข้องใจในคุณภาพการศึกษาของผู้ที่จบการศึกษาสาขาต่างๆรวมถึงขาดแคลนกำลังคนในบางสาขาวิชา เช่น อาชีวศึกษาทางด้านอุตสาหกรรม ฯลฯ จึงต้องมีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบอย่างเร่งด่วน เพื่อสนองตอบต่อความต้องการกำลังคนรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการพัฒนาประเทศในโลกยุคดิจิทัลและการสื่อสารที่ไร้พรมแดน การปฏิรูปการศึกษาตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีครั้งนี้ประสบความสำเร็จตั้งแต่การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนนอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยแล้วละเลยผู้ขาดโอกาสในวัยแรงงาน ผู้สูงอายุ สตรี และเด็ก การจัดการศึกษาขาดเอกภาพในการจัดอย่างครอบคลุม และมีความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสื่อและกระบวนการเรียนรู้ (พิระพงษ์ สิทธิอมร, 2561)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ความมุ่งหวังและหลักการในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจความเป็นไทยกระทรวงศึกษาธิการมุ่งมั่นดำเนินการภารกิจหลักตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนทุกแผนย่อยในประเด็น 12 การพัฒนาการเรียนรู้ และแผนย่อยที่ 3 ในประเด็น 11 ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต รวมทั้งแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และนโยบายรัฐบาลทั้งในส่วนนโยบายหลักด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย และนโยบายเร่งด่วน เรื่องการเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ ยังสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นอื่นๆ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2561 – 2564) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 – 2565)

ดังนั้นผู้นำจึงเป็นบุคคลที่บริหารจัดการตามการปฏิรูปในการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ (พ.ศ. 2552-2561) ได้มีการปฏิรูป 4 มิติสำคัญ ได้แก่ มิติการปฏิรูปนักเรียนยุคใหม่ การปฏิรูปครูยุคใหม่ การปฏิรูปโรงเรียนหรือแหล่งการเรียนรู้ยุคใหม่และการปฏิรูประบบการบริหารจัดการยุคใหม่ ซึ่งต้องอาศัยผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นสำคัญ ซึ่งผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเป็นผู้นำที่มีการแสดงพฤติกรรมที่ตอบสนองเชิงจินตนาการโดยการคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วนในสถานการณ์ต่างๆ และประเด็นต่างๆ ที่ท้าทาย ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการวิจัยทั้งในเชิงแนวคิด รูปแบบ และกระบวนการเพื่อฝ่าวงล้อมและขยายขอบเขตของการมองปัญหาทะลวงไปจากแนวทางแบบเดิม ๆ จึงจะสามารถแก้ปัญหา สร้างสิ่งที่ดีและยั่งยืนในอนาคต สอดคล้องกับทัศนะของสโตนและทิมเปอร์เลย์ (Stoll & Temperley) กล่าวว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์คือการมีปฏิริยาตอบสนองเชิงจินตนาการในโลกแห่งอนาคต

โดยการคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดรอบคอบ ในสถานการณ์ต่างๆ ที่มีความกดดันและท้าทายความสามารถ (ไพฑูรย์ สีนารัตน์ , 2553) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้ 1) สติปัญญา 2) แรงจูงใจ 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา และ 4) ความยืดหยุ่น ผู้นำจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จในทุกระดับของสังคม เพราะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ความยืดหยุ่นมีจินตนาการ สามารถแก้ปัญหาได้เพื่อนำพาองค์กรไปยังเป้าหมาย (แพรวลิตา ภูมิภาศ, 2561) การเป็นผู้นำในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ต้องคำนึงการเป็นผู้มีความรู้ความสามารถจนเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปแล้วยังต้องให้ความสำคัญแก่การมีภาพลักษณ์ที่ดีและในปัจจุบันสิ่งที่องค์กรต่าง ๆ ต้องการ นั่นคือ “ผู้นำที่มีภาวะผู้นำ” (Leadership) คือการเป็นบุคคลที่มีบุคลิกลักษณะดีทั้งภายนอกและภายใน ได้แก่การเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีอุปนิสัยใจคอดี มีความประพฤติหรือพฤติกรรมและการปฏิบัติตนที่ดีแสดงความคิดเห็นเชิงบวก มีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สามารถกระตุ้นจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาได้ เป็นนักคิดและนักวางแผนที่ดีมีความสามารถในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจได้อย่างฉลาดและยุติธรรม (รอชีเยร์ห์ ลาเต๊ะ, 2561) มีความรู้ความสามารถในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงหรือบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงด้วยความมีวิสัยทัศน์ จินตนาการกว้างไกล มีความยืดหยุ่น การตัดสินใจในการแก้ปัญหาเพื่อยุติความขัดแย้งสร้างความไว้วางใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา (เตือนใจ สุนกุล, 2562)

ปัจจุบันสภาพปัญหาของอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่นพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน ยังยึดติดกับกรอบแนวคิดเดิมไม่ทันต่อยุคสมัย มีมุมมองที่แคบไม่กว้างไกลขาดทักษะการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าได้ไม่ทันถ่วงที ซึ่งจะนำมาให้เกิดข้อข้องใจในองค์กรขาดความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อสมาชิกในองค์กรเป็นผลทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาขาดการจินตนาที่สร้างสรรค์ในตัวผู้บริหารในการนำพาองค์กรไปสู่ผลสำเร็จที่มุ่งหวังไว้ ผู้บริหารที่ขาดทักษะทางด้านกระบวนการความคิดอย่างสร้างสรรค์ ขาดความยืดหยุ่นต่อการปรับตัวในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทันถ่วงทีที่มีอิทธิพลต่อบุคคลหรือสถานศึกษาที่ก่อให้เกิดการจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ในการร่วมทำกิจกรรม ส่งผลต่อการความไว้วางใจของสมาชิกในองค์กรทำให้การบริหารงานของสถานศึกษาไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่คาดหวังไว้ ดังที่สอดคล้องกับแนวคิดของ สุรรัตน์ โตเขียว (2560) จากประเด็นการรายงานผลการจัดการศึกษาของสถานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อจัดระดับคุณภาพสถานศึกษาอาชีวศึกษาตามกรอบแนวคิดการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงระบบที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา 3 ด้านประกอบด้วยการบริหารจัดการสถานศึกษา (Management) จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ การจัดการเรียนการสอน (Instructional Management) จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ และผลการจัดการศึกษาและผลดีเด่นของสถานศึกษา (The Results of Educational Management and School Excellence) จำนวน 9 ตัวบ่งชี้รวม 16 ตัวบ่งชี้ จำนวน 28 แห่ง พบว่ามีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านประเมินคุณภาพการศึกษา โดยมีปัจจัยหลายด้านทำให้การประเมินคุณภาพทางด้านการศึกษาลดลงเนื่องด้วยการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาขาดความเป็นผู้นำ ทางด้านความยืดหยุ่น มีวิสัยทัศน์ ไม่สามารถแก้ปัญหาเพื่อสร้างความไว้วางใจแก่องค์กรได้ ด้วยการมีจินตนาที่กว้างไกลอย่างสร้างสรรค์เพื่อให้

ผ่านพ้นวิกฤตปัญหาที่จะเกิดขึ้น เพื่อนำพาสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย คณะกรรมการ การบริหารสถานศึกษา คือ การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลที่จัดกิจกรรมทางการศึกษาโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบและบริหารงานในสถานศึกษาทุกด้าน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามที่สถานศึกษากำหนดไว้ (สำนักงานการอาชีวศึกษา, 2563) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความยืดหยุ่น สร้างจินตนาการ มีความรอบรู้ แสวงหาความรู้ที่หลากหลาย สร้างความไว้วางใจต่อสมาชิกและผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้เพื่อไปสู่เป้าหมายที่กำหนดจะเห็นได้ว่า แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ปี (2559–2562) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด โดยมีการจัดโครงการเสริมสร้างศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เพื่อให้พร้อมต่อการเป็นองค์กรแห่งความเป็นเลิศ และมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาสู่ระดับสากล ผู้บริหารสถานศึกษานับว่ามีความสำคัญต่อการจัดการทางการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นผู้นำจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมากภาวะผู้นำมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานของผู้บริหาร ที่จะพัฒนาความเจริญก้าวหน้าให้กับองค์กร และเป็นปัจจัยสำคัญของผู้นำที่จะนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ “ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์” เป็นความสามารถหรือพฤติกรรมของผู้บริหาร การกระตุ้นหรือจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาได้พัฒนาความสามารถและศักยภาพในการทำงาน โดยการนำผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยความรู้ แนวทาง เทคนิคหรือวิธีการแบบใหม่เพื่อส่งเสริม กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ได้พัฒนาความสามารถและพัฒนาศักยภาพ ให้เป็นคนที่มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์กร จากการศึกษาผู้ศึกษาได้สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จากนักวิชาการและนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ และได้กำหนดกรอบแนวคิดมาเพื่อศึกษาในครั้งนี้จำนวนองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านความยืดหยุ่น 2) ด้านวิสัยทัศน์ 3) ด้านการแก้ปัญหา 4) ด้านความไว้วางใจ และ 5) ด้านจินตนาการ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2553) ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ ความยืดหยุ่น มีจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ สร้างความไว้วางใจต่อสมาชิกในองค์กร ทำให้ในงานที่ตั้งหวังไว้เกิดผลสำเร็จ (Bennis, 2002)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถาน และเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น เพื่อนำผลวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารงานของสถานศึกษาต่อไป

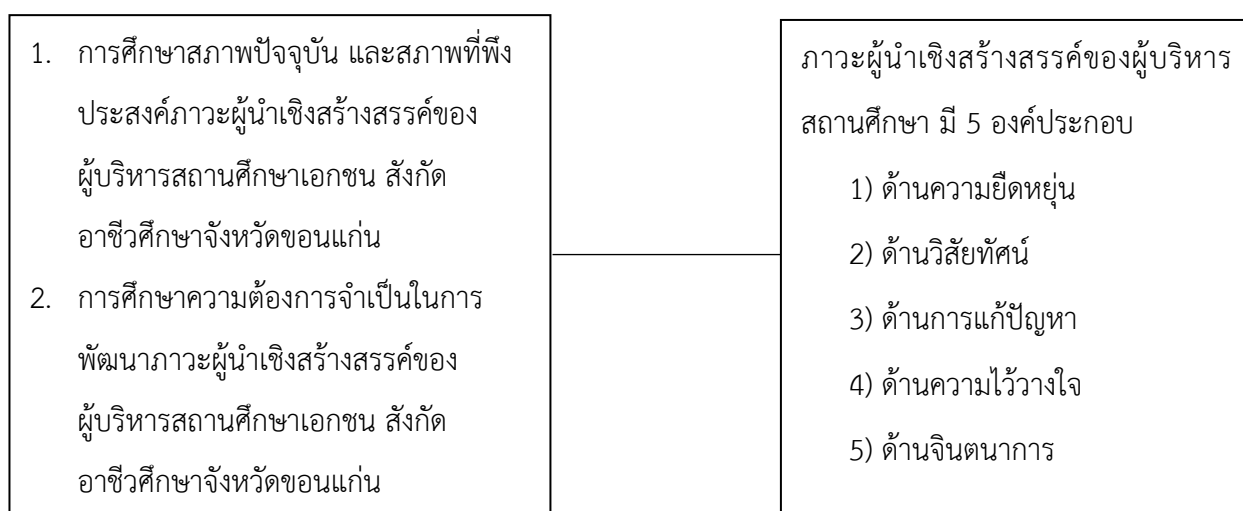
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้สังเคราะห์แนวคิดที่สอดคล้อง เพื่อนำมาทำกรอบแนวคิดกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการวิจัยเรื่องความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยมุ่งหวังสำหรับเพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาเป็นประโยชน์ในสถานศึกษา โดยใช้การวิจัยวิธีการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์วรรณกรรม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

ระยะที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

โดยการนำผลการวิจัยจากระยะที่ 1 มาคำนวณหาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้จำแนกเป็น ผู้บริหาร และครูผู้สอน ในสถานศึกษาเอกชนสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ประจำปีการศึกษา 2564 จำนวน 17 สถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 482 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรสำเร็จของทาโรยามาเน (Yamane, 1973) ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

ตารางที่ 1 ตำแหน่งของกลุ่มตัวอย่าง

ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
ผู้บริหาร (ผู้อำนวยการ,รองผู้อำนวยการ)	32	14.68
ครู	187	85.32
รวม	219	100

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 219 คน เป็นผู้บริหาร (ผู้อำนวยการ, รองผู้อำนวยการ) จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 14.68 และเป็นครู จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 85.32

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

แบบสอบถามเป็นแบบ มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) แบบสอบถามเป็นแบบมาตรฐานประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีคิดของลิเคิร์ท (Likert's) มีจำนวน 29 ข้อ จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความยืดหยุ่น 2) ด้านวิสัยทัศน์ 3) ด้านการแก้ปัญหา 4) ด้านความไว้วางใจ และ 5) ด้านจิตนาการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตเพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำหนังสือถึงผู้บริหารในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในการทำค้นคว้าอิสระ

2. เข้าพบผู้บริหารในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตเก็บข้อมูล จำนวน 219 คน

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ของแบบสอบถามทุกชุดภายหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลและนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป โดยในการเก็บแบบสอบถามต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ทุกฉบับหลังจากได้รับแบบสอบถามครบถ้วนแล้ว ใช้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาวิเคราะห์และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ความในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาใช้ค่าสถิติ ดังนี้ สถิติที่ใช้ได้แก่ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วแปลความหมายค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1

ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
เอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

ที่	สภาพปัจจุบัน ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1	ความยืดหยุ่น	3.26	0.29	ปานกลาง	1	4.58	0.34	มากที่สุด	5
2	วิสัยทัศน์	2.78	0.30	ปานกลาง	5	4.79	0.24	มากที่สุด	2
3	แก้ปัญหา	3.24	0.52	ปานกลาง	2	4.62	0.29	มากที่สุด	4
4	ความไว้วางใจ	3.09	0.56	ปานกลาง	3	4.79	0.32	มากที่สุด	3
5	จินตนาการ	2.82	0.50	ปานกลาง	4	4.83	0.23	มากที่สุด	1

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$, S.D. = 0.23) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความยืดหยุ่น ($\bar{X} = 3.26$, D. = 0.29) รองลงมาด้านแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 0.52) และด้านความไว้วางใจ ($\bar{X} = 3.09$ S.D. = 0.56) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ ด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 2.78$, S.D. = 0.30)

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านจินตนาการ ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.23) รองลงมาด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.24) และด้านความไว้วางใจ ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.32) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ ด้านความยืดหยุ่น ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.34)

วัตถุประสงค์ที่ 2

ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
เอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

ที่	ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด ขอนแก่น	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการจำเป็น	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	PNI modified	ลำดับ
1	ความยืดหยุ่น	3.26	0.29	4.58	0.34	0.41	5
2	วิสัยทัศน์	2.78	0.30	4.79	0.24	0.72	1
3	แก้ปัญหา	3.24	0.52	4.62	0.29	0.42	4
4	ความไว้วางใจ	3.09	0.56	4.79	0.32	0.55	3
5	จินตนาการ	2.82	0.50	4.83	0.23	0.71	2
รวม		3.04	0.23	4.72	0.25	0.65	

ตารางที่ 3 พบว่าความต้องการจำเป็น (PNI modified) ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยเรียงลำดับความสำคัญเป็น ดังนี้

1) วิสัยทัศน์ (PNI modified = 0.72) , 2) จินตนาการ (PNI modified = 0.71) , 3) ความไว้วางใจ (PNI modified = 0.55) 4) แก้ปัญหา (PNI modified = 0.42) และ 5. ความยืดหยุ่น (PNI modified = 0.41)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น มีประเด็นสำคัญที่ค้นพบสามารถนำมาอภิปรายเพื่อให้เกิดความชัดเจนต่อการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะผู้บริหารไม่แสดงออกถึงบทบาทในการสื่อสารวิสัยทัศน์และจินตนาการที่จะนำความรอบรู้ ความคิดมาใช้เพื่อแก้ปัญหา กระตุ้นให้บุคคลากรร่วมมือปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยความคิดที่หลากหลายและสร้างสรรค์ สอดคล้องกับรอยชีเยห์ ลาเต๊ะ (2561) ได้ศึกษาวิจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด มีองค์ประกอบเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีความยืดหยุ่น วิสัยทัศน์ และจินตนาการ

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะในบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องแสดงออกถึงความมีจินตนาการ และวิสัยทัศน์ ที่โดดเด่นเพื่อแสดงให้ถึงความรอบรู้

ความคิดใหม่ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหา สามารถกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ เสาวนีย์ สมบูรณ์ศิริรัตน์ (2562) การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด มีองค์ประกอบเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านจินตนาการ วิสัยทัศน์ รองลงมาความไว้วางใจ และด้านความยืดหยุ่น

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยเรียงลำดับความสำคัญเป็น ดังนี้ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านจินตนาการ 3) ด้านความไว้วางใจ 4) ด้านการแก้ปัญหา และ 5) ด้านความยืดหยุ่น ทั้งนี้ เนื่องจาก การเสริมสร้างศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นจะต้องพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ทั้ง 5 องค์ประกอบ โดยเฉพาะด้านวิสัยทัศน์และด้านจินตนาการ ที่มีความต้องการสูงสุด 2 อันดับแรก เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความพร้อมต่อการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศและมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด โดยมีการจัดโครงการเสริมสร้างศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เพื่อให้พร้อมต่อการเป็นองค์กรแห่งความเป็นเลิศ และมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาสู่ระดับสากล พบว่าผู้บริหารสถานศึกษานับว่ามีความสำคัญต่อการจัดการทางการศึกษาความสามารถของผู้บริหารที่มีทักษะกระบวนการคิด โดยอาศัยสติปัญญา ความคิดและประสบการณ์เดิมทั้งทางตรงและทางอ้อมมาเป็น พื้นฐานในการคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างหลากหลาย เหมาะสมและถูกต้อง สร้างความร่วมมือกับผู้ใต้บังคับบัญชาาร่วมกัน แก้ไขปัญหาเปิดโอกาสและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อนำมาคิดพิจารณาแก้ปัญหาอย่างตรงจุดและสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้านวิสัยทัศน์อยู่ในระดับปฏิบัติต่ำมาก และมีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่ 1 ผู้บริหารจะต้องจำเป็นพัฒนาด้านวิสัยทัศน์ เพื่อให้มีกระบวนการคิดที่เป็นไปได้ในอนาคตที่จะนำสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ

2) จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้านจินตนาการอยู่ในระดับปฏิบัติต่ำ และมีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่ 2 ผู้บริหารจะต้องพัฒนาด้านจินตนาการเพื่อให้ภาพลักษณ์ในอนาคตของสถานศึกษามีความชัดเจน และสามารถคิดวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยของภารกิจที่จะดำเนินงานได้อย่างชัดเจน มอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของบุคลากร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับ การวางแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาสถานศึกษา ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2561 – 2564.
- เตือนใจ สุนกุล. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี)
- พีระพงษ์ สิทธิอมร. (2561). *การจัดการศึกษาที่หลากหลาย เพื่อแสวงหาแนวทางปฏิรูป*. (มติชนออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2565, จาก <http://www.matichon.co.th/education/new>.
- แพรวลิตา ภูมิภาศ. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร)
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2553). *ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลผลิตภาพ : กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รอชียะห์ ลาเต๊ะ. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2563). *การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาอาชีวศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2561. จาก <http://bsq2.vec.go.th/document/>.
- สุริรัตน์ โตเขียว. (2560). *รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์).
- เสาวนีย์ สมบูรณ์ศิริรัตน์. (2562). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- Bennis W., and Nanus B. (1985). *Leader: The strategies for taking change*. New York: Harper & Row.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics. An introductory analysis (3rd ed)*. New York: Harper And Row.